

TALLEDE KÕHULAHTISUSE RAVIJUHIS

Koostaja: Katrin Tähepõld, DVM

Tallede kõhulahtisuse põhjuseid on palju. Enamasti on nendeks söötmisvead, parasiidid (sh. ainuraksed) või bakterid. Muudel põhjustel tekib tallede kõhulahtisust harvem. Kuna ravi sõltub konkreetsest haigustekitajast, tuleb alati enne ravi algust veenduda, mis põhjustab käesoleval juhul tallede kõhulahtisust.

Söötmisest või söödast põhjustatud kõhulahtisus võib tekkida järsu söödamuutuse tõttu (näiteks laudast rikkalikule karjamaale või järsult jõusööda söötmisega alustamine). Samuti võib kõhulahtisust põhjustada ülesöötmine (liiga palju piima korraga), eeskätt just lutitalledel. Vastsündinud lambatall peab saama piima vähemalt kuus korda ööpäevas, kitsetall vähemalt neli korda ööpäevas. Harvemate söötmiskordadega on kõhulahtisuse tekke võimalus väga suur, sest talled hakkavad sööma palju koresööta enne, kui nende seedimine selleks valmis on. Lisaks joovad talled harvematel söögikordadel liiga suure koguse piima ning sellest tekib neil kõhulahtisus ja soolepõletik.

Kõhulahtisuse avastamisel tuleb võtta roojaproovid parasiitide kindlakstegemiseks. See uuring võimaldab kiiresti ja lihtsalt diagnoosida parasiitide (eimeeriad) või ümarusside põhjustatud haigestumist. Peamisteks parasiitideks, kes kõhulahtisust põhjustavad, on soole ümarussid. Äärmiselt oluline on hinnata ka pidamistingimusi. See on oluline kõikide kõhulahtisust põhjustavate haigustekitajate puhul. Puhtas keskkonnas ja hästi toidetud loomade puhul ei tohiks ükski neist haigustekitajatest probleeme põhjustada. Kuna eimeeriaid leidub tallede roojas alati, väljendub haigus alles siis, kui eimeeriade ootsüste arv tõuseb üle teatud piiri. Üldiselt on juba üle 20000 ootsüsti grammis roojas piisav kogus, et haigustunnused (tugev kõhulahtisus, kõhnumine ja suremine paari päeva jooksul) väljenduksid.

Kui roojaproovist parasiite ei tuvastata, tuleb järgmisena teada saada, kas kõhulahtisuse tekitajaks on ehk mõni bakter. Talledel on peamisteks kõhulahtisuse tekitajateks kolibakterid, salmonellad ja klostriidid. Kõhulahtisuse korral tekib organismis alati vedelikupuudus.

Tähtis on jälgida, et tall oleks võimeline ise ute juures imema ning ta ei kannataks vedelikupuuduse all. Kui tall ei suuda ise imeda, tuleb teda joota ning vajadusel teha vitamiinikuur. Kõhulahtisuse korral haigestuvad korraga mitmed talled. Seetõttu on oluline korrektne andmete kogumine ning haiguspõhjuse kindlakstegemine. Tavajuhudel ei ole see keeruline ega aeganõudev tegevus, kuid aitab edaspidi kõhulahtisust karjas vältida. Kõhulahtisuse avastamisel tuleb võtta ühendust pädeva loomaarsti või lambakasvatuskonsulendiga, kes tuleb ja aitab üles leida probleemkohad pidamistingimustes ning pakub välja sobivad lahendused.

Kõhulahtisuse avastamisel tuleb lisaks leida vastused järgmistele küsimustele:

- Kas uttesid on ehk liiga tihedalt?
- Kas allapanu on piisavalt?
- Kas jooginõud, mineraalianumad jms on puhtad?
- Kas uted on pöetud (pügamata uttede korral võivad talled hakata nisa asemel imema määrdunud villa, mis on suurepärane viis erinevate haigustekitajatega nakatumiseks).
- Kas talled pääsevad ligi puhtale söödale?
- Kas uted on piisavalt heas toitumuses ja kas neil on piisavalt piima?